

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตัวเลขกำไรที่นำเสนอในงบกำไรขาดทุนถือเป็นตัวเลขที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนในหุ้นสามัญของนักลงทุนไทย แต่เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีไทย ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards หรือ IAS) มีความสลับซับซ้อน โดยมีการเปิดให้มีทางเลือกทั้งทางเลือกในการนำมาใช้และทางเลือกในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน ส่งผลให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเลือกเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของกิจการเฉพาะด้านดีเพียงด้านเดียวและอาจมีความพยายามที่จะชักชวนความผิดพลาดไว้ ทำให้กิจการสามารถงดเว้นการแสดงตัวเลขผลประกอบการที่ไม่ต้องการนำเสนอไว้ได้

ผู้ออกมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (Financial Accounting Standard Board: FASB) ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 130 ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (FASB Statement No.130) เพื่อแก้ไขข้อมูลที่ขาดหายไปจากงบกำไรขาดทุนอันสืบเนื่องมาจากทางเลือกในการเปิดเผยที่มีอยู่มากมาย ผู้ออกมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา เห็นเห็นว่า รายการที่จะต้องนำเสนอต่อผู้ใช้งบการเงินมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นและความสลับซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นนี้ ทำให้ผู้บริหารมีทางเลือกมากขึ้นในการเปิดเผยข้อมูลในงบกำไรขาดทุนเฉพาะด้านที่จะเป็นผลดีต่อกิจการเท่านั้น ส่วนข้อมูลที่เหลือจะถูกเลือกเสนอไว้ในส่วนอื่นของงบการเงิน เช่น เปิดเผยไว้เป็นรายการหนึ่งในส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุล หรือแสดงไว้ในงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น หรือเลือกที่จะเปิดเผยเป็นรายการหนึ่งในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น เนื่องจากผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ให้ความสำคัญกับตัวเลขกำไรที่ได้จากงบกำไรขาดทุนเพื่อตัดสินใจลงทุนในหุ้นสามัญ รายการที่ถูกกำหนดไว้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 130 ของอเมริกา คือรายการที่ไม่ต้องบันทึกมูลค่าการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายการเหล่านั้นในงบกำไรขาดทุน แต่ให้ผ่านตัวเลขการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายเหล่านี้ไปที่ส่วนของผู้ถือหุ้น จึงอาจถือได้ว่ารายการเหล่านี้เป็นข้อมูลทางการเงินที่สลับซับซ้อนที่ผู้บริหารสามารถเลือกวิธีการเปิดเผยได้ดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่างของรายการนี้ ได้แก่

1. ผลกำไรขาดทุนจากการแปลงค่าเงินของหน่วยงานต่างประเทศ (Foreign Currency Translation Adjustment) เป็นการลงทุนระยะยาว

2. รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง ทั้งที่เป็นการป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสด และการปรับมูลค่ายุติธรรมของกลุ่มรายการที่ได้ป้องกันความเสี่ยง (Accounting for Future Contracts)

3. ต้นทุนโครงการบำนาญ ทั้งรายการกำไรขาดทุนก่อนตีราคาใหม่ อันเป็นต้นทุนบริการ และกำไรขาดทุนหลังตีราคาใหม่ อันได้แก่ กำไรขาดทุนทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสมมติฐานของกระแสเงินสดที่จะจ่ายออกในอนาคต (Employer's Accounting for Pensions)

4. รายการกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย (Unrealized Gains and Losses on Available-for-sales Securities)

อย่างไรก็ตาม ผู้ออกมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาที่ยังคงแนวทางในการออกมาตรฐานไว้ให้มีทางเลือก คือแม้ว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 130 (FASB NO. 130) จะเป็นความพยายามของผู้ออกมาตรฐานการบัญชีในการลดทางเลือกของการนำเสนอข้อมูลกำไรทางการบัญชี แต่ก็ยังคงเปิดทางเลือกสำหรับการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ไว้ให้สามารถนำเสนอได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. แสดงไว้ในงบการเงินเดียวกัน (Single-statement Format) โดยใช้วิธีบวกกำไรสุทธิ และ รายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น (Other Comprehensive Income) เข้าด้วยกันเพื่อแสดงกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

2. แสดงไว้ในงบการเงินสองฉบับ (Two-statement Approach) โดยงบแรกแสดงงบกำไรขาดทุนปกติ และงบที่สองจะแยกกำไรเบ็ดเสร็จออกมาแสดงต่างหาก

3. แสดงไว้เป็นส่วนหนึ่งของงบแสดงการเปลี่ยนแปลงของส่วนของผู้ถือหุ้น (Statement of Stockholders' Equity)

การมีทางเลือกในการนำเสนองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จได้หลายรูปแบบทำให้เกิดงานวิจัยที่ต้องการหาคำตอบว่ารูปแบบใดเป็นที่ต้องการของผู้ใช้งบการเงินมากที่สุด จากการสำรวจงบการเงินของกิจการที่จัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สหรัฐอเมริกา (S&P 100) ศักดิ์ ภมรสิริ (Bhamornsiri, 2001) พบว่ารูปแบบของการเปิดเผยกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่นิยมกันมากที่สุดคือ การแสดงไว้เป็นส่วนหนึ่งของงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น โดยมีกิจการที่เลือกการนำเสนอรูปแบบนี้มีถึง 76% ของกิจการทั้งหมด ส่วนรูปแบบการนำเสนอกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่ได้รับความนิยมรองลงมาคือ การแสดงไว้ใน

งบการเงินสองงบ โดยมีกิจการที่เลือกการนำเสนอรูปแบบนี้มีจำนวน 15% ของกิจการทั้งหมด และรูปแบบที่ได้รับความนิยมน้อยที่สุดคือการนำเสนอด้วยงบการเงินเดียวกัน คือรวมในงบเดียวกันกับงบกำไรขาดทุน โดยถือเป็นรายการขยายเพิ่มเติมในงบกำไรขาดทุน โดยมีกิจการที่เลือกการนำเสนอรูปแบบนี้เพียง 3% เท่านั้น

การเปิดเผยข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในประเทศไทยนั้นเป็นไปตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2543 ข้อ 3 ระบุไว้ดังนี้ “งบกำไรขาดทุนอาจเลือกแสดงแบบขั้นเดียวหรือแสดงแบบหลายขั้นก็ได้ สำหรับงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของสำนักงานใหญ่ หรืองบแสดงการเปลี่ยนแปลงของผู้ร่วมค้า อาจเลือกแสดงแบบงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแทนก็ได้” ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 เรื่องการนำเสนอของงบการเงินที่ระบุให้กิจการสามารถเลือกจัดทำงบใดงบหนึ่งระหว่าง งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น หรือ งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแบบแสดงไว้เป็น 2 งบก็ได้

แนวโน้มของการออกมาตรฐานการบัญชีของไทยที่ออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย เปลี่ยนแนวความคิด ไปจากเดิมค่อนข้างมาก มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ที่ยังคงมีผลใช้บังคับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ได้ถือตามแม่บทการบัญชีอันเป็นแนวคิดใหม่เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาระดับทุน ทำให้การวัดมูลค่าและบันทึกบัญชีเปลี่ยนแปลงไป กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเกิดขึ้นจากแนวความคิดในการรักษาระดับทุนดังกล่าว การนำเสนอตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิของงวดนั้น

นอกเหนือไปจากกำไรจากการดำเนินงาน หรือกำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุนที่ผู้ใช้งบการเงินมักให้ความสำคัญ ซึ่งเป็นกำไรขาดทุนตามแนวคิดการวัดผลประกอบการ โดยคำนึงถึงรายการค้าเป็นสำคัญ รายการที่ส่งผลกระทบต่อสินทรัพย์สุทธิแต่ไม่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน อันเป็นกำไรตามแนวความคิดการวัดผลกำไรตามแนวคิดของการรักษาระดับทุน ถูกนำไปรวมเป็นรายการหนึ่งในส่วนของผู้ถือหุ้น ถ้าผู้ใช้งบการเงินให้ความสำคัญแค่เพียงตัวเลขกำไรที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนแล้วอาจทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ออกมาตรฐานการบัญชี จะช่วยให้การตัดสินใจในการลงทุนของนักลงทุนดีกว่าการใช้กำไรขาดทุนจากการดำเนินงานที่แสดงในงบกำไรขาดทุนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเกิดจากความพยายามของนักบัญชีที่จะนำเสนอส่วนประกอบทั้งหมดของผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นมารวมไว้ในที่เดียวกัน เพื่องบการเงินจะได้ให้ภาพที่สมบูรณ์แก่นักลงทุน (ภาพร เอกอรรถพร, 2544)

งานวิจัยเกี่ยวกับกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่ผู้วิจัยในต่างประเทศศึกษานั้นสนับสนุนความสามารถของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จทั้งในด้านรูปแบบการนำเสนอ โดยการเปรียบเทียบความสามารถของรูปแบบการนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่มีหลายรูปแบบดังกล่าวข้างต้น และงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถของตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จโดยเปรียบเทียบกับกำไรขาดทุนสุทธิ อันเป็นตัวเลขกำไรขาดทุนจากการดำเนินงานของกิจการในรอบระยะเวลาบัญชีตามปีที่คณะผู้วิจัยเลือกทดสอบ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอหรืองานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถของตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ผลการวิจัยของงานวิจัยเหล่านี้ต่างให้ข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกัน คือต่างสนับสนุนความสามารถของตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่มีมากกว่าตัวเลขกำไรขาดทุนสุทธิ อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเปิดเผยตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่คณะผู้วิจัยเลือกทดสอบเป็นตัวเลขที่มีการเปิดเผยอย่างชัดเจน ในบางบริษัทมีการนำเสนอตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จด้วย ก็เป็นการนำเสนอแบบงบบเดียว ผู้วิจัยจึงสามารถวิเคราะห์ถึงความสามารถของตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จได้เพราะผู้ใช้งบการเงินมีความรู้ความเข้าใจในตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เพราะฉะนั้นไม่ว่าผู้บริหารจะเลือกนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในส่วนใดของงบการเงินก็ตาม ผู้ใช้งบการเงินสามารถคำนวณตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จได้ และสามารถวิเคราะห์รายการที่เกี่ยวข้องได้ แม้ว่าจะมีการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกันก็ตาม

อย่างไรก็ตามจากแนวความคิดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นตัวเลขกำไรที่สะท้อนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของกิจการ และแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินงานของบริษัท จึงเป็นตัวเลขที่ผู้ใช้งบการเงินควรให้ความสนใจ แต่ยังเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยสงสัยคือ ถ้าการจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความสำคัญเช่นนั้นแล้ว กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จก็ควรเป็นตัวเลขที่ใช้วัดผลการดำเนินงานได้ดีกว่ากำไรขาดทุนสุทธิที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน และผู้บริหารก็ควรเล็งเห็นถึงความสำคัญในประเด็นนี้ และควรมีการจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จบ้าง แต่เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตัวเลขกำไรขาดทุนและตัวเลขรายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้วพบว่าไม่มีบริษัทใดเลยเลือกที่จะนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ในขณะที่มีบริษัทบางบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและเลือกที่จะนำเสนอตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (แบบงบบเดียว) ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่ให้ตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่ผู้ใช้งบการเงินไม่ต้องคำนวณหาตัวเลขเอง จึงแตกต่างจากการนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในรูปแบบอื่น จากงานวิจัยของ เฮิร์ท และ ฮอปคินท์ (Hirst & Hopkins, 1998) พบว่ารูปแบบการนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่มี

ประโยชน์ต่อนักลงทุนที่สุดคือการนำเสนองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแบบงบเดียว ส่วนงานวิจัยของ คาร์ลิวาน สุบรามานยาม และ เทสเวนซ์ (Dhaliwal, Subramanyam & Trezevant, 1999) นั้น ได้ให้ข้อสรุปถึงความสามารถของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีมากกว่ากำไรขาดทุนสุทธิเนื่องจากการปรับปรุงกำไรขาดทุนสุทธิด้วยรายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นประเภทเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย จากวรรณกรรมที่ได้ทบทวนในเรื่องของผลการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถที่แตกต่างกันระหว่างกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและกำไรขาดทุนสุทธิแบบเดิม เป็นเหตุูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำประเด็นนี้มาศึกษา โดยเปรียบเทียบความสามารถระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิ และกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ อันเป็นกำไรตามแนวความคิดของการรักษาระดับทุน (Capital Maintenance Approach) ในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

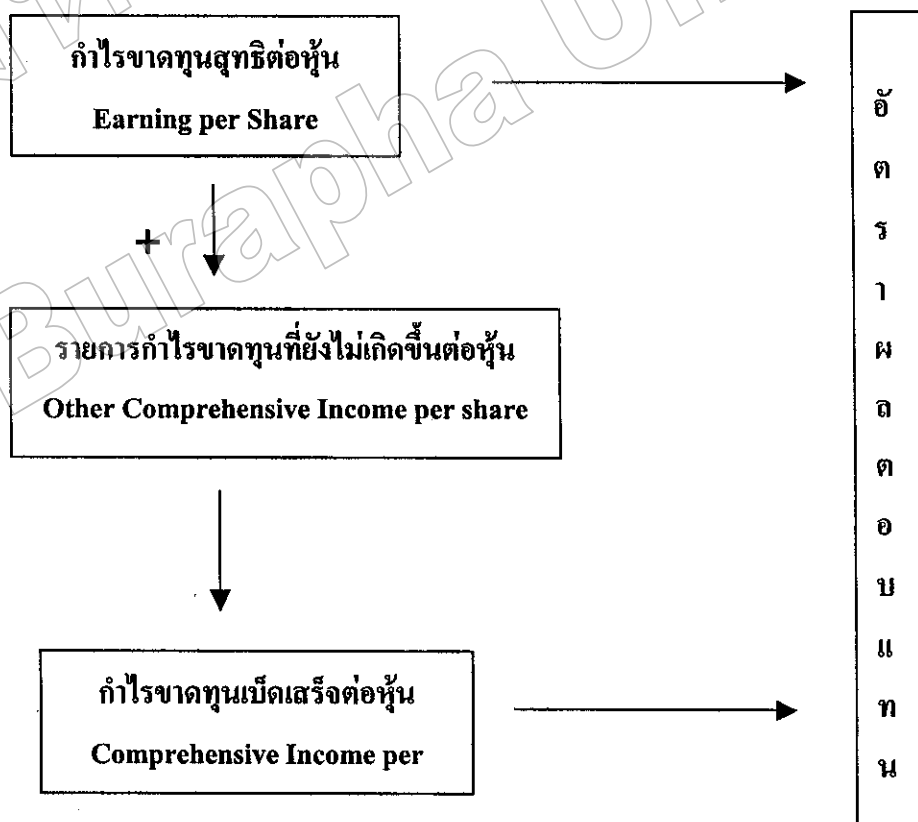
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

แนวความคิดในการสร้างมาตรฐานการบัญชีในปัจจุบันเป็นแนวความคิดแนวใหม่โดยเน้นแนวความคิดของการรักษาระดับทุนมากขึ้น แนวความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปนี้มีผลให้กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความสำคัญมากขึ้น และถ้ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสามารถที่จะวัดผลการดำเนินงานของกิจการได้ดีกว่าแล้ว การใช้กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในการตัดสินใจเพื่อการลงทุนควรจะเหมาะสมกว่า ซึ่งผลงานวิจัยในอดีตก็ให้ข้อสรุปถึงความสามารถของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจของผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวกับตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จด้วย เพราะงานวิจัยในต่างประเทศนั้น ผู้ใช้งบการเงินมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นอย่างดี และได้มีการเปิดเผยอย่างชัดเจนเพราะฉะนั้นแม้ว่าจะมีการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกันผู้ใช้งบการเงินก็สามารถคำนวณหาตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จได้หรือถ้ามีการเปิดเผยตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไว้อย่างชัดเจนก็นำเสนอในรูปแบบงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแบบงบเดียวก็จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเลือกใช้ตัวเลขดังกล่าวได้โดยไม่ต้องคำนวณใหม่

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิต่อกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ในกรณีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแต่เนื่องจากการนำเสนอกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 ยังคงเปิดเป็นทางเลือกในการนำเสนอซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 2 เกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามเนื่องจากการนำเสนอตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่ได้มีการเปิดเผยตัวเลขไว้อย่างชัดเจนทั้งยังไม่มีบริษัทจดทะเบียนใน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยบริษัทใดเลยเลือกที่จะนำเสนองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ทุกบริษัทเลือกนำเสนอรายการที่เกี่ยวข้องกับงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไว้เป็นรายการหนึ่งในงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น เพราะฉะนั้นเพื่อให้สามารถบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้การสรุปผลการทดสอบของงานวิจัยนี้จึงตั้งอยู่บนข้อสมมติว่าผู้ใช้งบการเงินหรือนักลงทุนที่ต้องการนำตัวเลขกำไรขาดทุนสุทธิหรือกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไปตัดสินใจเพื่อการลงทุนมีความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จตามควร ตามข้อสมมติที่แสดงในแม่บทการบัญชีอันเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีไทย แม่บทการบัญชีกำหนดลักษณะแรกของการจัดทำและนำเสนองบการเงินว่าผู้ใช้งบการเงินมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและการบัญชีรวมทั้งมีความตั้งใจตามควรที่จะศึกษาข้อมูลดังกล่าว เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะมีการนำเสนอรายการที่เกี่ยวข้องกับกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไว้ในส่วนใดของงบการเงินก็ตามผู้ใช้งบการเงินซึ่งรวมทั้งนักลงทุนต่างมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวแล้ว ความแตกต่างของรูปแบบในการนำเสนอจึงไม่มีผลต่อการตัดสินใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามของงานวิจัย

จากแรงจูงใจและปัญหาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหางานวิจัยนี้ ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในปีปัจจุบัน (t) ของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีมากกว่าความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของกำไรขาดทุนสุทธิในปีเดียวกันหรือไม่
2. ความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในปีถัดจากปีปัจจุบัน ($t+1$) ของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีมากกว่าความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของกำไรขาดทุนสุทธิในปีเดียวกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

จากผลงานวิจัยในอดีตพบว่ามีการศึกษาในเรื่องของความสามารถของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่มีมากกว่ากำไรขาดทุนสุทธิไว้หลายงานวิจัยด้วยกัน มีทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนำเสนอของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่มีอยู่หลายรูปแบบว่ารูปแบบใดมีประโยชน์มากกว่าและมีงานวิจัยในเรื่องของความสามารถของตัวกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่มีมากกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ แต่ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยในเรื่องความสามารถของรูปแบบในการนำเสนอกำไรขาดทุน หรือความสามารถของตัวเลขกำไรขาดทุนก็ตาม ผลสรุปของงานวิจัยเหล่านี้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะต่างสรุปถึงความความสามารถที่มีมากกว่าของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ แต่เนื่องจากคำถามของงานวิจัยนี้เป็นเรื่องของความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่มีมากกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ ผู้วิจัยจึงทดสอบเพื่อหาคำตอบต่อคำถามของงานวิจัยโดยตั้งอยู่บนข้อสมมติว่านักลงทุนมีความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จตามควร เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะมีการนำเสนอรายการที่เกี่ยวข้องกับกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไว้ในส่วนใดของงบการเงินก็ตาม นักลงทุนต่างมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ความแตกต่างของรูปแบบในการนำเสนอจึงไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจ

จากการที่กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นการแสดงผลการดำเนินงานจากการทำตามปกติรวมกับผลที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้บริหารในช่วงเวลานั้นซึ่งผู้บริหารมีโอกาสดัดสินใจได้ว่าจะเลือกรับรู้รายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร การรับรู้รายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นในงบกำไรขาดทุนจึงอาจเกิดในปัจจุบันหรือปีถัดจากปีปัจจุบันก็ได้ และไม่ว่าจะเกิดในระยะเวลาใดก็ตามอาจมีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนทั้งสิ้น เพื่อตอบคำถามในเรื่องความสามารถของ

ตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่อาจเกิดขึ้นทั้งในปีปัจจุบันและในปีถัดจากปีปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในปีปัจจุบันมากกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ

กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมีความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในปีถัดไปมากกว่ากำไรขาดทุนสุทธิ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถของการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนระหว่างกำไรขาดทุนสุทธิและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ดังนั้นผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อนักลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประโยชน์ของงานวิจัยนี้ ได้แก่

1. หากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสามารถของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนแล้ว อาจเป็นผลให้นักลงทุนเลือกใช้ข้อมูลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่เป็นตัวเลขกำไรขาดทุนที่เหมาะสมในการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจลงทุนในหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลให้มีการเพิ่มมาตรการในการกำหนดให้ผู้บริหารจัดการทำกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอันเป็นการนำเสนอรายงานกำไรขาดทุนที่มีความสามารถในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนมากกว่าให้แพร่หลายยิ่งขึ้น
3. มีประโยชน์ต่อผู้ออกมาตรฐานการบัญชี ในการออกมาตรฐานที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศกำลังให้ความสำคัญต่อการจัดทำกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแบบงบเดียว ถ้าผลการวิจัยออกมาสนับสนุนความสามารถมากกว่าของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแล้ว สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยผู้กำหนดมาตรฐานจะได้หาแนวทางที่จะทำให้งานการจัดทำกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จกันอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น หรือค่านึงถึงการกำหนดรับรู้รายการบัญชีที่แตกต่างกันอันจะมีผลทำให้ได้ตัวเลขกำไรขาดทุนที่แตกต่างกันที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงิน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ครอบคลุมข้อมูลกำไรขาดทุนจากงบการเงินที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนำเสนอในระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2545 เนื่องจากสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและให้เริ่มถือปฏิบัติกับงบการเงินในปี พ.ศ. 2542 เป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงใหม่อาจต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่งในการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงใหม่นี้ไปใช้ในการจัดทำงบการเงินจนเกิดความชำนาญเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลในช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น และตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไม่ได้มีการนำเสนอในงบการเงินที่นำเสนอต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงจะนำรายการกำไรขาดทุนสุทธิมาปรับปรุง ด้วยรายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะเก็บรวบรวมจากส่วนของเจ้าของในงบดุล และรายการที่มีการเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้ตัวเลขในงบการเงินของทุกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ยกเว้น จะไม่ศึกษาบริษัทในกลุ่มธนาคาร กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ และกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากทั้ง 3 กลุ่มนี้มีลักษณะการดำเนินงานและการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น และยกเว้นบริษัทที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน เนื่องจากราคาซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับข้อมูลทางบัญชี

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากปี พ.ศ. 2542 เป็นปีแรกที่มีการใช้มาตรฐานการบัญชีใหม่ตามแนวคิดใหม่จึงอาจทำให้ไม่เหมาะสมที่จะศึกษาเรื่องนี้ในช่วงเวลาดังกล่าว
2. ข้อมูลที่เปิดเผยเกี่ยวกับรายการกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการปรับปรุงกำไรขาดทุนจากการดำเนินงาน ให้เป็นกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ อาจไม่ได้มีการเปิดเผยอย่างถูกต้องครบถ้วน ทำให้ตัวเลขกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่คำนวณได้ไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน คือ ค่าความแตกต่างระหว่างราคาหลักทรัพย์ ณ วันนำส่งงบการเงินต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของปีทดสอบกับราคาหลักทรัพย์ของปีก่อนปีทดสอบ หรือกับราคาหลักทรัพย์ถัดจากปีทดสอบ โดยใช้ปีก่อนปีทดสอบ หรือ ปีทดสอบเป็นปีฐานตามลำดับ $(P_t - P_0 \div P_0$ หรือ $P_{t+1} - P_t \div P_t)$ การที่เลือกวันที่มีการนำส่งงบการเงินต่อตลาดหลักทรัพย์เนื่องจาก ณ วันดังกล่าวตอบสนองต่อการประกาศข้อมูลใหม่เข้าสู่ตลาด (Information Announcement) (ปีเวอร์ Beaver, 1968 อ้างถึงใน จุลสุทธา ศิริสม, 2546)
2. กำไรขาดทุนสุทธิ คือกำไรขาดทุนสุทธิต่อหุ้นปรับลดที่แสดงไว้บรรทัดล่างสุดของงบกำไรขาดทุนซึ่งเป็นส่วนประกอบของงบการเงินที่บริษัทนำส่งต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากกำไรต่อหุ้นปรับลดเป็นตัวเลขที่ดีที่สุดในการแสดงผลการดำเนินงานของบริษัท บาร์แซม และลิปคาร์ (Balsam & Lipka, 1998)
3. กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ คือ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จต่อหุ้นปรับลด เป็นตัวเลขหลังปรับตัวเลขกำไรขาดทุนสุทธิต่อหุ้นปรับลดข้างต้นด้วยรายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นต่อหุ้น (Other Comprehensive Income Per Share)